

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.III.21.700/2019/5. szám

A tanács tagjai: . Döme Attila a tanács elnöke

. Parlagi Mátyás előadó bíró

. Farkas Antónia bíró

A felperes:

A felperes képviselője:

. Vancskó Krisztina ügyvéd

Az alperes:

Az alperes képviselője:

é dr. Szántai Katalin ügyvéd

A per tárgya: nem vagyoni kártérítés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

felperes

A másodfokú bíróság neve és a felülvizsgálni kért jogerős határozat száma:

Ítéltábla Pf.I.20.202/2019/5.

Az elsőfokú bíróság neve és határozatának száma:

Törvényszék 6.P.20.865/2018/21.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében részben hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezéssel érintett részében részben megváltoztatja, és az alperes marasztalásának összegét 635.000 (hatszázharmincötezer) forintra és annak az elsőfokú bíróság ítélete szerinti kamatára leszállítja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 331.300 (háromszázharmincegyezer-háromszáz) forint első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 360.000 (háromszázhatvanezer) forint elsőfokú eljárási illetéket, 480.000 (négy száznyolcvanezer) forint fellebbezési illetéket, 126.500 (százhuszonhatézer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket és 114.300 (száztizennégyezer-háromszáz) forint állam által előlegezett költséget az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes előzetes letartóztatását 2012. április 25-től 2013. december 10-ig – 74 nap kivételével – az alperesnél hajtották végre. Ennek során a felperest olyan zárkákban helyezték el, ahol az egy főre jutó mozgástér nem érte el a 3 négyzetmétert. 2013. január 8-a és január 20-a között a felperes további négy zárkatársával olyan egyszemélyes zárkában volt, ahol az egy főre jutó mozgástér 0,606 négyzetméter volt.

- [2] A felperes 35 napot töltött olyan zárkában, ahol az illemhely függönnyel volt elválasztva a helyiség légtérétől, szellőzése a zárka lakóterébe történt.
- [3] Az épület nyílászárói az építészeti sajátosságoknak megfelelőek voltak, a zárkaablakok nyitvatartását nem szabályozták, azt a fogvatartottak szabadon nyithatták és csukhatták. Hőségriadó esetén a zárkaajtón lévő ételbeadó nyílás nyitvatartását rendelték el a jobb szellőztetés érdekében.
- [4] Az alperesnél gyakran elszaporodtak az élősködő állatok, főleg poloskák és csótányok. A felperes fogvatartása alatt az alperes 2012. június 25-én, szeptember 20-án, október 4-én, 2013. március 19-én, május 10-én, június 28-án és augusztus 29-én rovar- és rágcsálóirtást végeztetett.
- [5] Az alperes a zárkákban elhelyezett takarókat és szivacsmatracokat évente átmosatta, a törölközőket hetente, az ágyneműhuzatokat kéthetente cserélte.
- [6] A felperesnek befogadásakor izületi problémái voltak, elhelyezését követően rövid időn belül a nyakán és a tarkóján gyulladásos szemölcsök jelentek meg. Emiatt számára 2012. augusztus 9-től napi fürdést engedélyeztek. Állapotának rosszabbodása miatt bőrgyógyászati szakrendelésre küldték, ahol kezelést írtak elő számára, a szakrendelésen több alkalommal megjelent, betegségét folyamatosan kezelték. A felperesnek fogvatartása alatt a kezelésen túl egész nap lehetősége volt a bőrét hideg vízzel lemosni, este meleg vízzel tudott tisztálkodni.

A kereset és az alperes védekezése

- [7] A felperes 6.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [8] Indokolása szerint fogvatartása során sérültek az emberi méltósághoz, valamint az egészséghez és testi épséghez fűződő személyiségi jogai. A rendelkezésre álló mozgástér nem felelt meg az előírásoknak, a WC-nek nem volt külön szellőzése, a zárkák koszosak, csótánnyal és poloskával fertőzöttek voltak, befogadásakor szennyezett pokrócot, szivacsot és párnát kapott, gyulladásos tünetei emiatt alakultak ki.
- [9] Az alperes kérte a kereset elutasítását.
- [10] Indokolása szerint az alperest befogadási kötelezettség terhelte, a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 137. § (1) és (3) bekezdése pedig csak lehetőségként szabályozta a biztosítandó mozgástér és légtér nagyságát. A felperesnek fogvatartása jelentős részében lehetősége volt a napi fürdésre és tisztálkodásra, emellett megfelelő orvosi kezelésben is részesült. Az alperes rendszeresen végzett rágcsáló- és rovarirtást, amelynek részleges eredményessége nem értékelhető az alperes terhére, hiszen azt a jogszabályi kötelezettségét meghaladó mértékben is elvégeztette. Mindezek alapján az alperes oldalán sem jogellenes magatartás, sem felróhatóság nem áll fenn.

Az első- és másodfokú ítélet

- [11] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és 800.000 forint és kamata megfizetésére kötelezte az alperest, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A Kúria indokolása szerint az elsőfokú bíróság elmulasztotta az elhelyezési körülmények pontos meghatározását és vizsgálatát, ezért szükséges volt az eljárás megismétlése.
- [12] Az új eljárásban az elsőfokú bíróság kijavított ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 1.300.000 forint nem vagyoni kártérítést és kamatát, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

- [13] Indokolása szerint a felperes előzetes letartóztatásának 594 napjából 520 napot töltött az alperesnél, amely során az alperes nem biztosította számára a minimális nagyságú mozgásteret. A nem megfelelő mozgástér önmagában alkalmas az emberi méltóság megsértésére. Az IM rendelet 2010. november 24-től módosított, lehetőségként megfogalmazott szövegezése nem mentesíti az alperest a személyhez fűződő jog megsértéséhez vezető jogellenes magatartás és a felróhatóság alól. A felperes fogvatartása során a minimálisan három négyzetméteres mozgástér egy ízben sem valósult meg, amely a 32/2014. (XI. 3.) AB határozat (a továbbiakban: AB határozat) alapján embertelen, megalázó bánásmódnak minősül. Az alperes a személyiségi jogsértés következményei alól nem mentesülhet a befogadási kötelezettségére való hivatkozással. Az elsőfokú bíróság napi 2.500 forintban határozta meg a nem vagyoni kártérítés összegét, amelynek során figyelemmel volt arra is, hogy a mozgástér szűkösségén túl a felperesnek el kellett viselnie a takaró és az ágynemű szennyezettségét, egy jelentős időszakban az élőködők jelenlétét, az illemhely szeparáltságának hiányát, valamint a nyári időszakban jelentkező nagy meleget, a szellőztetés csekély lehetőségét.
- [14] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta, az alperest terhelő marasztalás összegét 35.000 forintra és annak az elsőfokú ítélet szerinti mértékű és tartamú kamatára leszállította, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [15] Indokolása szerint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 84. § (1) bekezdés *e*) pontja, a 339. § (1) bekezdése és a 349. § (1) bekezdése alapján a felperesnek nem állt rendelkezésére olyan jogorvoslati eszköz, amely alkalmas lett volna a kár elhárítására, ezért a személyhez fűződő jogsértésen alapuló kártérítési felelősség további feltételeit vizsgálta.
- [16] A másodfokú bíróság rögzítette, az alperes maga sem vitatta, hogy nem tudta biztosítani a nemzetközi egyezményekben, Magyarország Alaptörvényében (a továbbiakban: Alaptörvény), valamint a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendeletben előírt követelményeknek megfelelő elhelyezést. Elismerte, hogy a zárkák zsúfoltak, gyakran élőködőkkel fertőzöttek voltak, a WC-k lakótértől való megfelelő elkülönítése és szellőztetése sem volt minden zárkában megoldott. A másodfokú bíróság egyetértett a felperessel abban, hogy sérült az emberi méltósághoz fűződő személyiségi joga, valamint a felperest nem vagyoni hátrányok érték. Nem fogadta el az alperes jogellenesség hiányára történő hivatkozását, mert a személyiségi jog sérelmét okozó magatartás jogellenességét csak a jogsértőtől független objektív okok zárhatják ki, és nem tartozik ebbe a körbe a költségvetési forrás hiánya. A jogellenességet nem tekintette azonosnak a jogszabálysértéssel, így önmagában az, hogy a fogvatartás időszakában jogszabály nem írta elő kötelezően az egy fő fogvatartott számára biztosítandó mozgástér és légtér legkisebb mértékét, nem jelenti azt, hogy a zsúfolt elhelyezés ne minősülne jogellenesnek. Döntése szerint a zárkák poloskák és csótányok általi fertőzöttségéből eredő hátrányok jogellenességét sem zárja ki az, hogy az alperes elvégeztette a jogszabályban előírt évi kétszeri irtószeres kezelést.
- [17] Mindezek alapján a másodfokú bíróság az alperes felróhatóságát vizsgálta. Kiindulása szerint a felróhatóság vizsgálata feltételezi, hogy a károkozás konkrét szituációjában a károkozó több cselekvési alternatíva közül választhatott. Magatartása akkor nem tekinthető felróhatónak, ha e választási lehetőséggel élve a társadalom értékítéletének megfelelő „helyes” magatartást tanúsította. A másodfokú bíróság a felperes konkrét kifogásait ennek tükrében értékelve arra a döntésre jutott, hogy az alperes felróhatósága, és így a nem vagyoni hátrányokért való felelőssége, csak részben áll fenn.
- [18] A mozgástér és légtér biztosításának hiánya körében abból indult ki, hogy a perbeli időszakban hatályos IM rendelet 137. § (1) bekezdése csak lehetőség szerinti követelményeket támasztott. Tényként állapította meg, hogy az alperes nem biztosította az egy főre számított mértékű légtérrel és mozgásterrel, ugyanakkor erre a fogvatartottak létszáma miatt nem is volt módja. Az alperes így két

lehetőség közül választhatott: vagy csak annyi elítéltet és előzetes letartóztatottat fogad be az intézetbe, ahány személy számára a megfelelő elhelyezést biztosítani tudja, vagy ezt meghaladó számú fogvatartottat helyez el egy-egy zárkában. Mivel az IM rendelet 12. § (1) bekezdése taxatív felsorolja a befogadás megtagadásának okait, ezek között nem szerepel a befogadóképesség hiánya, ezért az alperes erre hivatkozva nem tagadhatta meg a befogadást. Ezzel szemben az IM rendelet 137. § (1) bekezdése a légtér és mozgástér biztosítását nem kötelező előírásként, hanem lehetőségként szabályozta. Az alperesnek így egy kötelezően végrehajtandó és egy lehetőség szerint betartandó jogszabályi rendelkezés közül kellett választania. Azzal, hogy a kötelező norma előírását követte, a társadalom értékítéletének megfelelő „helyes” magatartást tanúsított, azaz úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Az alperes akkor nem teljesítette volna az elvárható magatartás követelményét, ha lett volna objektív lehetősége a jogszabály szerinti elhelyezésre, de ennek nem tett volna eleget. Az alperesen kívül álló okra vezethető vissza az, hogy nem rendelkezett a szükséges feltételekkel. Mindezekre figyelemmel a másodfokú bíróság döntése szerint az alperes a felróhatóság hiánya miatt nem felelős a zsúfoltságból eredő hátrányokért.

- [19] Az élőködők által okozott hátrány és az egyéb körülmények körében is arra a döntésre jutott, hogy az alperes az adott helyzetben elvárható magatartást tanúsított, így mentesült a felelősség alól.
- [20] Az illemhely elkülönítésének hiányát az IM rendelet 135. § (2) bekezdése alapján úgy értékelte, hogy ebben a körben a felelősség alóli mentesüléshez önmagában nem elegendő a túlszűfoltásra, a költségvetési források hiányára és az építészeti adottságokra történő hivatkozás. A jogerős ítélet szerint ezért az alperes kártérítési felelőssége csak az illemhely elkülönítésének hiánya körében áll fenn, és az ebből eredő hátrányok 35 napig történő elviselése miatt a nem vagyoni kártérítés összegét 35.000 forintban határozta meg.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [21] A felperes felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet megváltoztatását és az alperes kereset szerinti marasztalását. A felülvizsgálati kérelem szerint a jogerős ítélet sérti az IM rendelet 137. § (1)-(3) bekezdését, a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet módosításáról szóló 12/2010. (XI. 9.) KIM rendelet 3. §-át, valamint a Ptk. 76. §-át.
- [22] Indokolása szerint a fogvatartás 594 napja alatt egy ízben sem valósult meg a minimális 3 négyzetméteres mozgástér. Az elsőfokú bíróság értelmezte helyesen az IM rendelet 137. § (1)-(3) bekezdését: mivel az alperes nem teljesítette a fogvatartás során irányadó kötelezettségeit, ezzel felróható magatartást tanúsított.
- [23] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében elsődlegesen kérte a jogerős ítélet hatályában fenntartását, másodlagosan – ha új határozat meghozatala szükséges – a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv.tv.) 10/A. § (3) bekezdéséhez igazodó összegben kérte meghatározni a nem vagyoni kártérítés összegét, a ténylegesen zárt zárkában töltött napok száma alapján.
- [24] Indokolása szerint a bíróság az előzetes letartóztatás elrendelésekor meghatározta a fogvatartás helyét, így az alperes csak két alternatíva közül választhatott: vagy a kötelezően végrehajtandó befogadási kötelezettségét teljesíti, vagy a lehetőség szerint betartandó jogszabályi mozgástér követelményét. Az alperes a társadalom értékítéletének megfelelően a kötelező norma (befogadás) előírását követte. Az alperes a zárkaajtók nappali nyitvatartásával igyekezett ellensúlyozni a túlszűfolt zárka körülményeit, hiszen a felperes a zárkát elhagyhatta, és a nyitott részen szabadon mozgott. Az alperest egyidejűleg két, az adott tárgyi feltételek között együttesen teljesíthetetlen kötelezettség terhelte, így az alperes választása nem felróható magatartás.
- [25] Az elsőfokú bíróság által 520 napra, napi 2.500 forintban meghatározott nem vagyoni kártérítés

összegét eltúlzottnak értékelte. A felperes és az általa kihallgatni indítványozott tanúk előadása is alátámasztja, hogy az alperes a zárka zsúfoltságából eredő hátrányokat megfelelően kompenzálta a zárkaajtók napközbeni nyitvatartásával és a felperes mozgási lehetőségének biztosításával. Személyiségi jogot sértő magatartás ezért csak abban a 35 napban állhatott fenn, amikor az alperes az épített fallal el nem határolt illemhelyű zárt zárkában volt. Erre figyelemmel a Bv.tv. 10/A. § (3) bekezdése szerinti napi összegű nem vagyoni kártérítést tartotta megfelelő reparációnak, amelynek körében csak a 35 teljes napon zárt zárka tartamát kérte figyelembe venni.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [26] A felülvizsgálati kérelem részben alapos.
- [27] A Kúria Pfv.2. sorszámú végzésében a felperes felülvizsgálati kérelmének 4.700.000 forint nem vagyoni kártérítésre vonatkozó részét hivatalból elutasította, mert az elsőfokú bíróság ítéletében az alperest 1.300.000 forint megfizetésére kötelezte, ez ellen a felperes nem terjesztett elő fellebbezést, fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte, így a fellebbezéssel nem támadott 4.700.000 forint és kamata tekintetében az elsőfokú bíróság ítélete jogerőre emelkedett.
- [28] A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 272. § (2) bekezdése és a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a Kúria a jogerős határozatot a felülvizsgálati kérelemben megjelölt megsértett jogszabályhely, az ott előadott jogszabálysértés, valamint a kérelem jogi indokai által meghatározott keretek között vizsgálhatja felül.
- [29] A felülvizsgálati kérelem szerint a jogerős ítélet sérti az IM rendelet 137. § (1) bekezdését azzal a döntésével, hogy az alperes a befogadási kötelezettsége miatt mentesül a felelősség alól.
- [30] A Kúria több döntésében állást foglalt abban a kérdésben, hogy személyhez fűződő jogot sért, ha a jogszabályban meghatározott fogva tartási körülményeket az előírt minimális mozgástér biztosításával nem teszik lehetővé a fogvatartott számára (Legfelsőbb Bíróság Pfv.IV.21.778/2010/4., Kúria Pfv.IV.22.372/2011/9., Pfv.IV.21.654/2015/11., Pfv.III.20.356/2017/3., Pfv.III.22.332/2017/5.).
- [31] A Kúria következetes gyakorlata szerint az alperes befogadási kötelezettsége nem zárja ki a magatartás felróhatóságát, a szűkös költségvetési források önmagában nem szolgálhatnak a kártérítési felelősség alóli kimentési okként (Kúria Pfv.IV.21.344/2015/6.). Ha a büntetés-végrehajtási intézet az IM rendeletben meghatározott, a fogvatartás során irányadó kötelezettségét nem teljesíti, azzal felróható magatartást tanúsít; a büntetés-végrehajtási intézményben az alperes kötelezettsége a jogszabályok betartása, a fogvatartott megfelelő elhelyezéséről való gondoskodás, ezért a felperest az intézményben ért sérelem miatt kártérítési felelősséggel tartozik. Az alperes önmagában azon az alapon, hogy befogadási kötelezettség terhelte, a kártérítési felelősség alól nem mentesülhet (Kúria Pfv.IV.21.654/2015/11.). A 2014. december 31-ig hatályos IM rendelet 137. § (1) bekezdésének rendelkezése alapján sem mentesül a felelősség alól az alperes önmagában azon az alapon, hogy az elítéltekre jutó légtér és mozgástér minimális mértékét a jogszabály szövege szerint lehetőség szerint kellett biztosítani. A lehetőség a mozgástérnek és a légtérnek azt az alsó határát jelöli, amelyet a büntetés-végrehajtás során az alperesnek biztosítani kell (Kúria Pfv.IV.22.029/2016/3.). A jelen ügyben a Kúria korábbi hatályon kívül helyezését megelőzően meghozott másodfokú ítélet is ugyanezen az állásponton alapult, rögzítve, hogy az alperes a létszámkorlát nélküli befogadási kötelezettségre hivatkozással nem mentesülhet a felelősség alól.
- [32] Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során kötelesek a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban értelmezni. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése alapján

az Alkotmánybíróság jogosult a jogszabályok Alaptörvénnyel való összhangjának, valamint nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény 39. § (1) és (3) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az alkalmazott jogkövetkezményeket maga állapítja meg, valamint az Alkotmánybíróság döntése mindenkire kötelező. Az AB határozat szerint az IM rendelet 2010-es módosításának rendelkezése – amely lehetővé teszi a fogvatartottak elhelyezését olyan zárkában is, amelyben a minimálisan megkövetelt mozgástér nem biztosított – nem felel meg a nemzetközi szerződésből és az Alaptörvényből eredő követelményeknek {Indokolás [56] bekezdés}. Az Alkotmánybíróság a megsemmisítés időpontjának meghatározásakor arra volt figyelemmel, hogy a „lehetőleg” és „lehetőség szerint” szövegrészekre vonatkozó mozaikos megsemmisítésre nincs lehetőség, mert e rendelkezések nélkül a fogvatartottak számára kedvezőbb irányba sem lenne biztosított az eltérés; a rendelkezés teljes, ex nunc hatállyal történő megsemmisítése esetén pedig nem állna rendelkezésre semmilyen, a fogvatartottak részére biztosítandó lég-, illetve mozgástér mennyiségére vonatkozó jogszabályi előírás {Indokolás [60] bekezdés}. Az Alkotmánybíróság így arra a következtetésre jutott, hogy a támadott rendelkezések ideiglenes hatályban tartása a jogbiztonság kisebb sérelmét eredményezi, mintha meghatározott ideig nem létezne a fogvatartottak számára biztosítandó mozgástér mértékét meghatározó jogszabály; ezért döntött a jövőbeli megsemmisítésről, időt hagyva a jogalkotónak a nemzetközi kötelezettségekkel és az Alaptörvénnyel összhangban álló új jogszabályi rendelkezés kidolgozására {Indokolás [61] bekezdés}. Az IM rendelet 137. § (1) bekezdését az Alaptörvénnyel összhangban ezért úgy kell értelmezni, hogy a mozgástér alsó határát a büntetés-végrehajtás során biztosítani kell; az ezzel ellentétes értelmezés nem felelne meg a nemzetközi szerződésből és az Alaptörvényből eredő követelményeknek.

- [33] Az alperest tehát két jogszabályi kötelezettség terhelte: a felperest be kellett fogadnia, ugyanakkor oly módon kellett elhelyeznie, hogy az ne sértse az emberi méltóságot. Az alperes az első kötelezettségét teljesítette, a másodikat nem.
- [34] A büntetés-végrehajtás közhatalom gyakorlása (BH2001. 319.). Az 53/1992. (X. 29.) AB határozatban is kifejtettek szerint a Ptk. hatálybalépése előtt nem létezett általános szabály a közhatalom gyakorlásával okozott károkért viselt felelősségre, az egyes speciális rendelkezéseket a bírói gyakorlat fejlesztette tovább: e szabályok nem az állam, hanem a vétkes állami alkalmazott személyének, illetőleg alkalmazójának a felelősségét mondták ki. E fejlődés eredményeként a Ptk. 349. § (1) bekezdése az alkalmazotti károkozásra vonatkozó polgári jogi rendelkezés specifikus esete. A felelősség alanyát az adott közhatalmi tevékenységet szabályozó, és az azzal kapcsolatos szervezetrendszer létrehozó jogszabályok alapján lehet meghatározni. A büntetés-végrehajtás során az állam a közhatalmat az önálló jogi személyiségű, önálló felelősségű szervein, büntetés-végrehajtási intézeteken keresztül gyakorolja [a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 1. § (1) bekezdés, 2. § (5) bekezdés, 6. § (1) bekezdés, IM rendelet 1. § (2) bekezdés].
- [35] Mindezek alapján a közhatalom gyakorlásával okozott kár megtérítése érdekében a károsult az államot nem perelheti, hanem csak az állam szervét, a büntetés-végrehajtási intézetet. A károsult által nem perelhető állam magatartása (a büntetés-végrehajtási intézetek számának és költségvetésének meghatározása) az állam szervén keresztül hat a károsultra. Ha az állam két olyan kötelezettséget telepít a büntetés-végrehajtási intézetre, amelyek egyidejűleg – az állam magatartása miatt – az állami szerv által nem teljesíthetőek, és e miatt az állami szerv magatartása kárt okoz, úgy az állami szervnek ez a magatartása nem minősül az adott helyzetben általában elvárható magatartásnak. Az ellenkező értelmezés oda vezetne, hogy az állami szerv kimenthetné magát a kártérítési felelősség alól az állam magatartására hivatkozva, akit azonban a károsult nem perelhet; az állam saját szervén keresztül kárt okozhatna anélkül, hogy ezt a kárt meg kellene téríteni. Ha az emberi méltóságot sértő elhelyezési körülményekre alapított kártérítési felelősség alól a büntetés-végrehajtási intézet kimenthetné magát az állam magatartására hivatkozva, úgy ez az értelmezés nem állna összhangban az Alaptörvénnyel azokkal a rendelkezéseivel, amelyek az emberi

méltóságot sérthetetlennek tételezik (II. cikk), tiltják az embertelen, megalázó bánásmódot vagy büntetést [III. cikk (1) bekezdés], valamint biztosítják a hatóságok által feladatuk teljesítése során jogellenesen okozott kár megtérítésének jogát [XXIV. cikk (2) bekezdés].

- [36] Mindezek alapján a jogerős ítélet fentiekkel ellentétes döntése sérti az IM rendelet 137. § (1) bekezdését, ezért a Kúria a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján a jogerős ítéletet – a felülvizsgálati kérelemmel támadott mozgástér biztosításának hiányára vonatkozó részében – hatályon kívül helyezte. A döntéshez szükséges tények megállapíthatók, ezért a Kúria a jogerős ítélet helyett a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján új határozatot hozott, és az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatásával az alperest marasztalta a mozgástér biztosításának hiányára alapított nem vagyoni kártérítésben. A felülvizsgálati kérelem nem támadta a jogerős ítéletnek az élőködők által okozott és az egyéb körülményekből eredő hátrányra vonatkozó döntését, ezért a Kúria a nem vagyoni kártérítés összegének meghatározása során ezeket nem vehette figyelembe.
- [37] A Kúria értékelte, hogy a felperes ténylegesen 520 napig volt fogva az alperesnél. Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében – megismételve a fellebbezésében előadottakat – arra hivatkozott, hogy a felperes csak 35 napig volt olyan zárkában, amelynek ajtaja nappal nem volt nyitva, a többi napon napközben ténylegesen nem tartózkodott a zárkában, hanem a szabad körletben mozoghatott. Ezzel szemben a felperes személyes előadása és a kihallgatott tanúk vallomása alapján az ún. nyitott szint ténylegesen azt jelentette, hogy a sétán felül délután még kb. három órányi szabad foglalkozás volt, délutánonként 2-3 órára nyitották ki a zárkaajtót, és ekkor lehetett a körleten belül mozogni.
- [38] A Kúria a fentieket, valamint a túlzásfoltosság mértékét, az ott eltöltött időszak hosszát, az alperes befogadási kötelezettségét és az objektív elhelyezési lehetőségeket is figyelembe véve a mozgástér hiánya miatt járó nem vagyoni kártérítés összegét 600.000 forintban határozta meg, ugyanakkor nem érintette a felülvizsgálati kérelemmel nem támadott, a jogerős ítéletben az illemlhelyiség elkülönítésének hiánya miatt meghatározott 35.000 forint nem vagyoni kártérítést.

Záró rész

- [39] A felülvizsgálat eredményeként a felperes részlegesen pernyertes lett, az általa követelt összeg azonban nyilvánvalóan túlzott volt, ezért a Kúria a perköltség viseléséről a Pp. 270. § (1) bekezdése értelmében alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése és a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján határozott. A Kúria a perköltség összegének meghatározása során figyelembe vette a korábbi felülvizsgálati eljárással kapcsolatban megállapított perköltség összegét, valamint az ügyvédi munkadíjat, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és a 3. § (5) bekezdése alapján. A Kúria a perköltség követelések beszámításával kötelezte a felperest perköltség megfizetésére.
- [40] A felperes teljes személyes költségmentessége és az alperes illetékmentessége folytán le nem rótt eljárási illetékről és állam által előlegezett költségről a Kúria az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 51. § (1) bekezdése, a 4. § (1) bekezdése, valamint az Itv. 74. § (3) bekezdése értelmében alkalmazandó, a költségmentesség bírósági eljárásban történő alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és a 14. §-a alapján határozott, figyelembe véve, hogy az állam által előlegezett költség olyan igényhez kapcsolódott, amelynek körében a felperes pervesztes lett.
- [41] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálta el a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján.
- [42] Az ítélet ellen a Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak.

Budapest, 2020. december 1.

Dr. Döme Attila s.k. a tanács elnöke Dr. Parlagi Mátyás s.k. előadó bíró Dr. Farkas Antónia s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő